

al teatrelor bucureștene. Practic, însă, criteriul concurs se dovedește inoperant și chiar primejdios. Mă voi explica în concret.

Un teatru bucureștean publică cinci locuri vacante: patru de bărbați, unul de femeie. Se prezintă 90 de candidați: circa 70 de actori și circa 20 de actrițe, toți întrunind convenitele condiții administrative (cereri, dovezi, dispense și alte hirtii importante din punct de vedere artistic). Rind pe rind, candidații la Edenul teatral al Capitalei își oferă merindea profesională, ajutăți la nevoie de așa-numiți replicanți (actori neconcurenți). O scenă din *Ani de pribegie*, alta din *Ziaristii*, una din *Viforul*, două din *Gaițele* sau din *Citadela sfărîmată* ș.a.m.d. În ce condiții? Decor marcat prin câteva scaune (ca la un exercițiu de mimică), o masă și, eventual, o ladă; costume de stradă; machiaj: inutil; într-un cuvânt: climat de artă nul. Textul se colorează forțat, sentimentele se nasc și se mențin artificial, arta actorului se reduce la mizeria unei descompuneri a trăirii, fără puncte de reper, undeva într-o zonă amorfă și abstractă. Candidații — de orice vîrstă și cu oricîtă experiență — se transformă în adolescenți cu sufletul la gură la examenul de admitere în clasa VIII-a. Să fie oare, acesta, un mijloc eficient de a selecționa valori artistice? Își poate da seama cineva — chiar ochiul cel mai atent și mai încercat — de posibilitățile reale ale unui actor, în asemenea împrejurări?

Dar mai e ceva. Conducerea teatrului cu locuri vacante știe foarte bine de ce fel de forțe are nevoie: anumite vîrste, anumite tipuri, anumite temperamente, fiindcă — de ce să ne ascundem după deget — deși nu acceptăm desueta clasificare în *emploi*-uri, trebuie să recunoaștem că însuși repertoriul pretinde diversitate actoricească.

Și atunci ce ne facem cu cei 90 de concurenți? Teatrului îi e necesară — de pildă pe locul feminin — o actriță tinăra de comedie. Dar din cele 20 de candidate, doar 5-6 fac comedie. Ce figură face restul? Chiar dacă ar apărea o Agatha Birsescu, teatrul are nevoie de o actriță comică. (Agatha Birsescu mai are teatrul — har domnului! — cel puțin 4-5!?) La fel, cu bărbații. Ce fac ceilalți, cei care nu intră în prevederile intime ale conducerii teatrului? Ce caută la concurs? De

ce își irosesc bani, puteri și speranțe într-o postură de figuranți, de umplutură inutilă?

Nu ar fi oare mai simplu, mai sănătos și mai uman, ca însăși conducerea teatrului (directorul și cîțiva membri ai consiliului artistic) să urmărească, în timpul stagiunii, activitatea actorilor pe care-i vizează? Poftim, *Decada* și *Concursul tinerilor actori* au făcut să se perinde în Capitală interpreți de toate soiurile și pe toate gusturile. I-am văzut, cîțiva ne-au atras atenția, ne-ar fi necesari în colectiv. Să mergem să-i vedem: la Timișoara sau la Iași, la Baia Mare sau la Constanța, sau numai la turneele făcute în Capitală. I-am cerceta, i-am cunoaște și i-am aprecia în cu totul alte condiții care le-ar pune realmente în lumină calitățile și limitele. I-am vedea într-un rol, două, trei. Ne-am da mai bine seama de posibilități existente sau în stare de latență. Iar la termenul convenit ne-am putea pronunța cu sufletul împăcat și cu o imagine reală a valorii artistice. În felul acesta ne-ar spori și nouă, conducere de teatru, sensul răspunderii și capacitatea de discernămint.

Cititorii să mă creadă, aș putea da exemple concrete. Am asistat la un asemenea concurs. Impresia a fost atît de penibilă încît n-aș vrea s-o exacerbez prin citare de nume, în fond, inocente. Mă gîndesc doar cu tristețe la întoarcerea acasă a celor 85 de respinși. La inhibițiile și stingherilele concursului se vor adăuga altele noi.

Sistemul concursului, așa cum îl vedem aplicîndu-se, ni se pare absolut ineficace și mai ales ofensator pentru actori. Socoțesc că sugestia de mai sus — urmărirea actorilor, de-a lungul evoluției lor firești pe scenă — e mai mult decît plină de bun simț. Prin aplicarea ei am evita să ne mai jucăm de-a trialul, de-a cariera artistică, de-a oamenii aduși la un concurs de... iluzii inutile.

La o recenzie ocazională

Trezită, cine știe cum, dintr-o dulce somnolență față de problemele dramaturgiei, „Viața romînească” (10/57) a acordat — probabil pentru a-și satisface măcar în parte îndatoririle — caietului nostru pe septembrie (9/57) o recenzie de trei pagini,

semnată în monogram I. M. Recenzia (ca să folosim expresiile predilecte ale autorului sau autoarei) cuprinde „pe alocuri”, „unele” adevăruri și „unele” observații generale judicioase. Sint, în mare măsură, principii și probleme care ne frământă și pe noi, ca pe toți iubitorii de artă. Vibrăm — și am vibrat — cu însăși pasiunea lui I. M. întru găsirea mijloacelor apte pentru ca revista noastră „să ia atitudine, cu răspundere și principialitate, față de problemele actuale ale dramaturgiei românești, de la acelea ale textului dramatic pînă la chestiuni de regie și scenografie,¹ atrăgînd în dezbateri cadre de specialitate, iubitori de teatru și oameni de cultură”.² Poziția și dezideratele noastre nu diferă de cele amintite mai sus. Și, în lumina lor, sintem gata să acceptăm „unele” rezerve, formulate în legătură cu „unele” articole, cronici sau note.

Totuși, în ciuda dreptății pe care o are, acolo unde o are, recenzentul se dovedește destul de puțin introdus în viața concretă a teatrului contemporan și, ca atare, improvizează. Se constată ușor că s-a apropiat ocazional — sperăm că nu și o dată pentru totdeauna — de teatru: animate de bune sentimente, obiecțiile lui sint, în majoritate, naive sau parțiale.

Iată, I. M. are aerul, ironic, că ne reprozează paginile dedicate participării românești la Festivalul Goldoni: „Sub titlul *orgolios* „Noi la Veneția” sint strinse opiniile presei italiene”, pe care, să ne înțelegem, nu „le cunoșteam de altfel din cotidiane”, fiindcă acestea n-au reprodus decît succinte extrase din cronicile publicate de noi în traducere integrală. Sub același „titlu *orgolios*”, revista „Teatrul” și-a permis să publice, tot integral, și textele comunicărilor (inedite și ele, la noi în țară), ținute de delegații romîni la cel de al II-lea Congres internațional de istoria teatrului. În sfîrșit, „dedesubtul unor cursive de-o șchioapă” (cum se exprimă malițios I. M.), am atestat entuziasmul unui om de cultură italian pen-

tru arta noastră teatrală. Am făcut rău publicînd toate aceste materiale, imediat după succesul de la Veneția? Oare, contribuția romînească n-a fost de natură să ne justifice „orgoliul”, mîndria pentru prestigiul reconfirmat peste hotare de arta noastră teatrală? I. M. nu-și găsește afinități cu satisfacția generală și preferă ironia, tonul malițios.³ Îl privește personal, dar „Viața romînească” poate fi întrebată: de ce?

I. M. va mai trebui să afle că articolul „Considerații la repertoriul noii stagiuni” a fost scris și publicat cu un precis scop de informare generală și nu numai pentru „oricare for interesat”, căruia, pasămite, Direcția Teatrelor îi „ține desigur la dispoziție” cele „cîteva cifre (destul de multe)”; a se observa: puține dar multe! Dacă ar fi citit mai atent „Considerațiile”, I. M. ar fi putut constata că ele abordează — nu exhaustiv și nu cu angajarea unui alt articol decît cel intenționat de autor — problema repertoriilor „conform cu cerințele de stil și originalitate (?!) în profilul fiecărui colectiv teatral”.⁴ Cît despre tablourile sinoptice în care I. M. „nu se descurcă decît cu oarecare efort”, poate că e vorba numai de o lipsă de sensibilitate, să-i zicem, statistică a lui, sensibilitate ce se poate, totuși, cîștiga cu timpul și cu puțină aplicație.

În continuare, I. M. se arată nemulțumit că Radu Cosașu își strică orzul vervei critice și al puterii sale de sinteză pe giștele piesei într-un act. Vai! N-a aflat încă I. M. că piesa într-un act constituie, din o sută de considerente, una din problemele centrale ale creației dramaturgice la noi? Revista noastră nu s-ar scandaliza cîtuși de puțin, ba ar aplauda dacă „Viața romînească” ar face loc unui studiu, fie chiar „concis și nepretențios”, despre schiță, bunăoară.

„Meridianelor” noastre, recenzentul le impută „excesul de informație practicistă (titluri, cifre, date)”, dar trece sub tăcere străduința „abordării oricît de timide a aspectelor teoretice ale problemelor”, ilustrată

¹ Am făcut sublinierile doar pentru a atrage atenția recenzentului că noțiunea de dramaturgie (*literatură dramatică*) implică, pare-se, numai problemele textului, cele de regie și scenografie intrînd în sfera artei spectacolului (*artă dramatică* sau *teatrală*). E păcat ca dintr-o neatenție terminologică, I. M. să-și dezvăluie atît de repede și de ușor familiaritatea precară cu teatrul.

² În privința cadrelor de colaboratori, invităm pe curioși să parcurgă indicele pe doi ani al revistei „Teatrul”, apărut în nr. 12/57.

³ Firește, am fi fost cei dinții bucuoși să putem publica imediat și mărturiile făgăduite de noi (apărute, de altfel, în nr. 10/57), dar Festivalul venețian s-a încheiat la 1 august și caietul nostru a apărut la 1 septembrie, adică la data periodicității sale, adică așa cum nu obișnuiește „Viața romînească”, de pildă.

⁴ Chestiunea aceasta a stilului e spinoasă, deși o găsești la toate răspîntiile și pe toate buzele. Puține sint teatrele, deocamdată, care să aibă un stil definit, și în locul lui I. M. am fi fost mai precauți.

prin cele trei materiale ce deschid rubrica. A, nu avem o sinteză a vreunui teatru străin sau analiza unui curent sau a unei tendințe în dramaturgia mondială?! Să ne fie cu iertare, numărul 9, pe septembrie, nu e decît un... număr și nu poate cuprinde dintr-o dată tot ce dorește I. M. Deși nu s-ar putea spune că notele despre școala de teatru din Leipzig sau cele despre „culoare” în teatrul sud-african ar fi lipsite de orice interes.

Noi avem o rubrică: „Cărți-reviste”; „Viața romînească” o are pe-a ei: „Revista revistelor”. S-a găsit pînă acum cineva să ocărască „Viața romînească”, pentru că s-a ocupat și de... reviste romînești? La rigoare, chiar recenzia lui I. M. ar fi o dezmințire, deoarece a apărut chiar la rubrica amintită. Atunci, de ce atîta nedumerire pentru recenzarea unui volum Shaw apărut „la...Espla”?

Deși admite că numărul 9 are o rubrică de cronici „atît de fericit întocmită”; deși acceptă „unele observații prețioase”, cuprinse în notele dedicate pieselor lui Lovinescu; deși articolul despre Tirso de Molina e „documentat și util”; deși „menționăm ru-

brica de însemnări, bine ancorată în actualitate”, I. M. socotește, în concluzie, „acest număr 9 — *ingrat* pentru cititor *pînă și prin coperta sa*, al cărei violet”⁵ e agresiv și supărător. Hm...

Reținem — așa cum am făcut-o și la trecutele recenzii ale „Vieții romînești” — observațiile justificate și făgăduim că ne vom strădui să purtăm mereu în revista noastră acele „discuții principiale, curajoase și competente în toate problemele care agită opinia noastră publică teatrală”. Între timp, poate că și I. M., pe care am dori să-l citim cit mai des în paginile „Vieții romînești”, își va pune la punct informația și formația sa teatrală, pentru a se apropia cu mai multă înțelegere și cu mai mult sens al concretului de problemele noastre, părăsind olimpul exigențelor absolute, ideale, precum și „violetul agresiv” al cernelii sale critice.

Fl. P.

⁵ Fonta copertei e, de fapt, de un albastru intens. Dacă I. M. se descurcă anevoie în problemele de teatru, cum să-i pretindem să distingă net valoarea culorilor?!